PAN
AMSTERDAM

MENTINK & ROEST

Tafelklok Nauta - Norris

TAFELKLOK
Gesigneerd: Nauta - Norris
Circa 1680
Nederland

Uurwerk

Messing platine-uurwerk op spillegang met slinger. Het uurwerk is voorzien van slagwerk dat de hele uren voluit en de halve uren eenmaal slaat op een bel. Het uurwerk is tevens voorzien van repetitie. Door aan het koordje te trekken wordt het repetitieslagwerk geactiveerd. Afhankelijk van het tijdstip slaat deze op 1 tot 3 kleine bellen voor het aantal kwartieren, gevolgd door het aantal uren op de grote bel. Het uurwerk is tevens voorzien van wekkerwerk, dat door middel van een koordje geactiveerd wordt. Het gaand- en slagwerk worden ieder door een veerton met snek aangedreven. De achterplatine is rijkelijk gegraveerd in krullend bladmotieven en aan de onderzijde is de signatuur Nauta - Norris gegraveerd.

Wijzerplaat

De vierkante messing wijzerplaat is voorzien van een verzilverde cijferring met gegraveerde en ingelakte Romeinse cijfers voor de uuraanduiding, Arabische cijfers voor de vijfminutenaanduiding en streepjes voor de overige minuten en kwartieren. Tussen de uurcijfers is een halfuuraanduiding gegraveerd. In het gematteerde centrum van de wijzerplaat bevinden zich de geblauwd stalen uur- en minuutwijzers en twee symmetrisch geplaatste opwindgaten. Achter de wijzers is de verzilverde wekkerschijf geplaatst. Deze is voorzien van Arabische uurcijfers. Onder de XII is het datumvenster aangebracht. Het schuifje n – s boven de XII dient voor het aan- en uitzetten van het slagwerk. In de hoeken van de wijzerplaat zijn reliëfgegoten verguld messing hoekornamenten in de vorm van engelenkopjes aangebracht.

Kast

De eikenhouten kast is gefineerd met gezwart perenhout. De kast is versierd met messing gegoten en vergulde ornamenten. De fraaie, gegoten en verguld messing bell-top is versierd met krullend bladmotieven, bloemen en maskers. De bell-top wordt bekroond door een handvat, versierd met twee fantasiedieren. De klok staat op vier gegoten en verguld messing klauwpootjes.

Gangduur	1 week.
Hoogte	38 cm.
Breedte	25 cm.
Diepte	17 cm.

Note

Joseph Norris was werkzaam van 1675 tot 1692 in Amsterdam. Robert Seignior leverde de uurwerken aan Norris en hij leefde tot 1686. De klok moet dus tussen 1675 en 1685 gemaakt zijn. Waarschijnlijk is de klok door Norris aan Nauta geleverd.

Literatuur

E. Morpurgo, Nederlandse klokken- en uurwerkmakers vanaf 1300, blz. 91.

H.M. Vehmeijer, Antieke Uurwerken, een familieverzameling, blz. 611.

P. Dawson, Early English clocks, blz. 358 en 359.

Nauta

Jan Jacob Nauta was werkzaam in Amsterdam omstreeks 1720. Hij was meester-horlogemaker. Hij had zijn werkplaats in de Gasthuismolensteeg. Klaas Pieterszoon Boeken heeft op 11-jarige leeftijd bij hem gewerkt als leerling (gemeente archief Amsterdam).

Joseph Norris.

Joseph Norris, geboren in 1650 in Abbington bij Oxford, was de 12 jaar jongere broer van Edward Norris, geboren in 1637 en overleden in 1726. Joseph ging op 12-jarige leeftijd bij hem in de leer voor een periode van 8 jaar. Hij overleefde 'The Plague' en 'The great London Fire', respectievelijk in 1665 en 1666. Door de brand moesten beide broers verhuizen van The Crossed Keys in Lothbury naar Dove Court in London. Na het vredesverdrag tussen Engeland en Nederland in 1674, ging Joseph Norris in 1675 naar Holland en vestigde zich in Amsterdam. Zijn oude leermeester Ahasuerus I Fromanteel was daar reeds sinds 1667 en zou in 1676 naar Engeland terugkeren. Of het einde van de oorlog wellicht bepalend was voor het tijdstip waarop Joseph Norris naar Holland trok, is niet bekend. Ongetwijfeld bestond er een relatie tussen Fromanteel I en Joseph Norris, daterend uit de jaren dat deze bij Fromanteel in de leer was. Men is van mening dat Fromanteel, gedurende zijn Holland-periode, daar geen staande

klokken met lange slinger en ankergang vervaardigde, maar de werken kant en klaar uit Londen importeerde. Daaruit concludeert men dat Joseph Norris de eerste was die in Holland staande klokken met 'Royal Pendulum' en ankergang maakte, en wel in of direct na 1675.

Joseph Norris woonde en had zijn werkplaats bij De Beurs op de Dam in Amsterdam. In 1677 huwde hij Alicia Arnold uit Tonstelle (Engeland) in een Engels Gereformeerde Kerk. Hij werd spoedig een van de belangrijkste uurwerkmakers in Amsterdam. Hij keerde in 1692 naar Abingdon terug en vervaardigde nog klokken in de werkplaats van zijn broer in Dove Court Londen. Tot zijn dood in 1726 bekleedde hij tal van vooraanstaande functies in het openbare en kerkelijke leven in Abingdon.

Uurwerken, gesigneerd "Joseph Norris London", moeten ofwel dateren uit de periode 1670-1675 (voor Amsterdam) of 1692-1696 (na Amsterdam). In dit laatste jaar eindigde zijn lidmaatschap van de Clockmakers Company. Uurwerken, gesigneerd "Joseph Norris Amsterdam", moeten derhalve gedateerd worden tussen 1675-1692.

(Bron: Bailey, Loomes, Morpurgo, Plomp, Zeeman)